

1. Podaci o dobru

Lokacija

Sejmenska džamija sa haremom se nalazi u centru Zenice, u ulici Kulina bana (Titovoj ulici). Obuhvata lokaciju kojoj pripadaju k.č. br. 1168, k.o. Zenica II, općina Zenica.

Historijski podaci

Sejmenska džamija je podignuta u periodu osmanske uprave u Bosni i Hercegovini, ali tačno vremensko određenje ne postoji, jer nije sačuvan ni tarih niti vakufnama ili bilo kakav sličan dokument o njenoj gradnji. Postoji narodno vjerovanje da je objekat podigao neki sejmen ili janjičar u toku XVII stoljeća, po čemu je džamija i dobila ime.

Mehmed Mujezinović je tokom pedesetih godina XX stoljeća, u dnu kamene munare pročitao slijedeći tekst :

„Datum obnove Čaršijske džamije je u 912. H godini (1506/07) (2) “

Ovaj tekst danas nije sačuvan. Interesantno je da njegov sadržaj nije vezan za obnovu Sejmenske nego Sultan-Ahmedove (Čaršijske) džamije(3).

Sredinom XVII stoljeća u izvještaju biskupa Marijana stoji da kasaba Zenica ima 300 turskih kuća i 4 džamije. Prilikom vojnog pohoda Eugena Savojskog ostale su neoštećene samo tri zgrade, dok su stradale i Čaršijska i Sejmenska džamija.

Godine 1902. izvršena je rekonstrukcija krova. Tom prilikom je izmijenjena krovna konstrukcija i krovni pokrivač, tako da je krov od šindre zamijenjen crijepom.

Ostalim intervencijama na objektu u potpunosti su izgubljene izvorne vrijednosti objekta:

- Tokom sedamdesetih godina XX stoljeća promijenjen je unutrašnji raspored (uklonjen trostrani mahfil i sl.);
- Između 1972. i 1976. godine (prema riječima mutevelije) trijem džamije je zatvoren staklom i drvetom te natkriven jedinstvenim džamijskim krovom;
- Između 1996. i 2002. godine izgrađena su dva nova, montažno-betonska objekta u dvorištu džamije - muška i ženska abdesthana, klozeti, kafe kuhinja, prostor za prodaju literature, nekoliko vanjskih klupa;
- U prostoru ispred novoga objekta podignut je novi, betonski šadrvan a plato je popločan betonskim predfabrikovanim elementima. Stari kameni šadrvan je uklonjen.

U haremu oko džamije, nalazilo se tridesetak nišana sa turbanima i bogatom ornamentikom, klesanih od domaćeg kamena iz Mošćanice(4). Na jednom nišanu je isklesana samo godina 1024. (1615), pa bi to ujedno bio i najstariji datirani spomenik. Tu se nalazi još nekoliko nišana iz perioda od 1780/81. do 1855. godine dok su ostali iz perioda poslije 1878. godine.

2. Opis dobra

Izvorni objekat Sejmenske džamije prema prostorno-tlocrtnom rješenju pripadao je tipu jednodimenzionalnih džamija sa trijemom i kamenom munarom. Džamija je imala pravougaonu osnovu dimenzija 11 x 10 metara sa zatvorenim trijemom dužine 4 metra. Džamija je imala prizemlje i sprat. U enterijeru je imala trostrani drveni mahfil.

Munara Sejmenske džamije je u cjelini izgrađena od tesanih kamenih blokova pješčara. Ukupna visina munare iznosi oko 25 metara.

Baza munare je šestougaona, sa stranicama širine oko 1,50 metara. Visina baze iznosi oko 5 metara (28 horizontalnih redova). Sedam redova ispod vrha, postolje munare se širi za po 5 cm na svaku od šest strana. Iznad baze izveden je prelaz u vidu kamenog prstena na koji je oslonjeno osamnaestougaono tijelo munare. Šerefe je bez ukrasa i do njega vodi spiralno kameno stepenište u koje svjetlost ulazi kroz četiri kamena proreza orijentisana prema jugoistoku.

Na ogradi šerefe izvedena su dva horizontalna vijenca (jedan u dnu a drugi u vrhu kamene ograde). Munara je završena konusnim šiljatim krovom iznad koga se nalazi alem sa tri jabuke.

Harem Sejmenske džamije

U haremu Sejmenske džamije danas se nalazi trinaest nišana od preko trideset koje spominje Mujezinović. Već spomenuti natpis o obnovi Čaršijske džamije, a koji se navodno nalazio u podnožju munare danas nije vidljiv. Da li je razlog tome činjenica da je podnožje munare većim dijelom pod zemljom ili su razlog tome posljednje intervencije na objektu, kojom prilikom je čitava munara izbrušena.

Svi nišani koji se nalaze u haremu su izrađeni od kamena koji se vadi iz korita rijeke Mošćanice. Kako je ova vrsta kamena tamnosive boje svi nišani su kasnijim intervencijama u više navrata prekrečeni što otežava čitanje teksta.

1. Ženski nišan u obliku stele, pravougaone osnovice 26 x 7 cm i visine 114 cm stoji na mezaru koji je omeđen tankim kamenim santračem.

Natpis je na arapskom jeziku napisan *nesh* stilom arapskog pisma.

هو الحي الباقي المرحومه و المغفوره لها حديجه بنت الحاج محمد خوجيج روحنه فاتحة سنة 1303

On je Živi i Vječni. Pomilovana i oproštena Hatidža, kći hadži Muhameda Hodžić. Fatiha za njenu dušu. Godina 1303 (1855/56).

2. Prelomljen nišan pravougaone osnovice 26 x 7 cm stoji na mezaru oivičenom tankim kamenim santračem. Na nišanu je vidljiv samo kraj natpisa.

1319سنة....

.....Godina 1319 (1901/02).

3. Nišan sa ženskom kapom pravougaone osnovice 21 x 14 cm i visine 93 cm na kojem je natpis na arapskoj jeziku napisan u osam redova *sulus* stilom arapskog pisma.

هو الحي الباقي مقام مرحومه و مغفوره شمسه بنت عمر اغا سلايجي زاده روحنه الفاتحة سنة 1311

On je Živi i Vječni. Mjesto pomilovane i oprostene Šemse, kćeri Omer-age Silajdžića. Fatiha za njenu dušu. Godina 1311 (1893/94).

4. Nišan sa ženskom kapom pravougaone osnovice 23 x 16 cm i visine 106 cm na kojem je natpis na arapskoj jeziku koji je djelimični nečitak jer je nišan u više navrata premazan krečom.

..... درويشه بنت عمر اغا سلايجي زاده روحنه الفاتحة سنة 1315 صفر الخير 15

.....*Derviša, kći Omer-age Silajdžić. Fatiha za njenu dušu. 25. safer 1315 (27. juli 1897).*

5. Muški nišan sa turbanom pravougaone osnovice 20 x 14 cm i visine 132 cm sa natpisom na arapskom jeziku.

هو الحي الباقي مقام مرحوم حجي عمر اغا بن ابراهيم اغا سلايجي الله الفاتحة سنة الرحلت عمر اغا سلايجي 1320

رمضان 17

On je Živi i Vječni. Mjesto pomilovanog Omer-age, sina Ibrahim-age Silajdžić. Fatiha za njegovu dušu.

Datum preseljenja Omer-age je 17. ramazan 1320 (19. decembar 1902).

6. Muški nišan sa turbanom, pravougaone osnovice 17 x 16 cm i visine 125 cm sa natpisom na arapskom jeziku. Na desnoj strani nišana je isklesan mač što bi moglo ukazivati na to da je sahibija kabura preselio kao šehid.

لا اله الا الله محمد رسول الله مرقد حسن اغا بن بك زاده روحنه الفاتحة سنة 1197

Nema boga osim Allaha, Muhammed je poslanik Božji. Kabur Hasan-age, sina Begića. Fatiha za njegovu dušu. Godina 1197 (1782/83).

7. Muški nišan sa derviškim turbanom, kvadratne osnovice 17 x 17 cm i visine 136 cm sa hadžijskom cik-cak linijom i natpisom koji je kombinovan od arapskog i turskog jezika.

لا اله الا الله محمد رسول الله هو الخلاق الباقي المرحوم و مغفور درويش عثمان ابن فضليك روحجون الفاتحة سنة 1194

Nema boga osim Allaha, Muhammed je Poslanik Božji. On je Vječni Stvaralac. Pomilovani i oprosteni derviš Osman, sin Fazlića. Fatiha za njegovu dušu. Godina 1194 (1780/81).

8. Ženski nišan u obliku stele, pravougaone osnovice 23 x 8 cm i visine 102 cm sa natpisom na arapskom jeziku.

هو الحي الباقي يا واقفا بقبري متفكرا بامرئ بالمس كنت مثلك عدا تثير مثلي انا الفقيره فاتمه بنت الحاج ابراهيم لروحنه

الفاتحة سنة 1266

On je Živi i Vječni. Ti koji stojiš na mom grobu razmisli o mom stanju, jučer sam bio poput tebe, ti ćeš sutra biti poput mene. Ja sam siromašna Fatima, kći hadži Ibrahim. Fatiha za njenu dušu. Godina 1266 (1849/50).

9. Muški nišan sa turbanom, potonuo u zemlju, dimenzija osnovice 17 x 12 cm i visine 48 cm.

10. Muški nišan sa turbanom u gužve, pravougaone osnovice 16 x 13 cm i visine 129 cm, bez natpisa sa isklesanom cik-cak linijom.

11. Muški nišan sa turbanom, pravougaone osnovice 17 x 13 cm i visine 117 cm sa sitnim nečitkim natpisom na kojem je čitljiva samo godina 1298 (1980/81).

12. Muški nišan sa turbanom, novijeg datuma, pravougaone osnovice 25 x 11 cm i visine 130 cm sa natpisom na arapskom i našem jeziku.

انا لله المرحوم المغفور له الحاج محمد بن الحاج احمد شه سنيج روحنه الفاتحة

Svi smo Allahovi. Pomilovani i oprosteni hadži Mehmed, sin hadži Ahmeda Šestić. Fatiha za njegovu dušu.

Šestić h. Mehmed 1865-1930, od unuke Fikrete

13. Muški nišan sa čatal turbanom, pravougaone osnovice 17 x 15 cm i visine 91 cm, bez natpisa sa isklesanom hadžijskom linijom.

Od šest nišana koje M. Mujezinović spominje poimenično danas u džamijskom haremu postoje samo dva. Ostali nišani su nestali.

3. Dosadašnja zakonska zaštita

Na osnovu zakonske odredbe, a rješenjem Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti NR Bosne i Hercegovine u Sarajevu broj 576/53 iz 1953. godine, Sejmenska džamija u Zenici stavlja se pod zaštitu države.

4. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Na objektu nikada nisu vršeni konzervatorsko-restauratorski radovi, izuzev radova na snimanju ratnih oštećenja koja je krajem 1996. godine sproveo Zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa BiH.

5. Sadašnje stanje lokaliteta

Objekat džamije je u potpunosti izgubio izvorni oblik. Objekat munare je u građevinski dobrom stanju. Uočeno je da u haremu džamije nedostaje veliki broj nišana.